

99. PERJANTAINA 26. MARRASKUUTA 1999

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

- 1) Hallituksen esitys laiksi henkilöstörahasolain muuttamisesta..... 3283
 Hallituksen esitys HE 126/1999 vp
 Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 6/1999 vp

Toinen käsittely

- 2) Hallituksen esitys laiksi Kasvinjalostuslaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi ja laiksi kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain muuttamisesta 3283
 Hallituksen esitys HE 58/1999 vp
 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 11/1999 vp
- 3) Hallituksen esitys laiksi Energiamarkkinavirastosta 3283
 Hallituksen esitys HE 43/1999 vp
 Talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/1999 vp

Ensimmäinen käsittely

- 4) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta..... 3284
 Hallituksen esitys HE 79/1999 vp
 Sosiaali- ja terveystieteidenvaliokunnan mietintö StVM 18/1999 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 5) Hallituksen esitys laiksi nimikirjalain 4 ja 9 §:n muuttamisesta 3292
 Hallituksen esitys HE 113/1999 vp
 Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 7/1999 vp

- 6) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta 3293
 Hallituksen esitys HE 131/1999 vp
 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 12/1999 vp
 Lakialoite LA 149/1999 vp
- 7) Hallituksen esitys laiksi lähetetyistä työntekijöistä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi 3293
 Hallituksen esitys HE 138/1999 vp
 Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 7/1999 vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Mikkola.

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Nimenuoto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Esko Aho /kesk
 Eva Biaudet /r
 Satu Hassi /vihr
 Matti Huutola /vas
 Timo Kalli /kesk
 Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
 Tarja Kautto /sd
 Marja-Leena Kemppainen /skl
 Riitta Korhonen /kok
 Kari Kärkkäinen /skl
 Paavo Lipponen /sd
 Markku Markkula /kok
 Olli Nepponen /kok
 Lauri Oinonen /kesk
 Kirsi Piha /kok
 Riitta Prusti /sd
 Maija-Liisa Rask /sd
 Pekka Ravi /kok
 Martti Tiuri /kok

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

26.11. edustajat
 Eva Biaudet /r
 Paavo Lipponen /sd
 Maija Rask /sd
 26. ja 27.11. edustaja
 Riitta Prusti /sd
 29. ja 30.11. edustaja
 Liisa Jaakonsaari /sd
 29.11.—1.12 edustaja
 Heli Paasio /sd
 29.11.—2.12. edustaja
 Ilkka Kanerva /kok

Merkitään.

Sairauspoissaolot

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että sairauden vuoksi eduskuntatyöstä on poissa

26.11. edustaja
 Kirsi Piha /kok

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Toinen varapuhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

26.11. edustajat
 Esko Aho /kesk
 Timo Kalli /kesk
 Marja-Leena Kemppainen /skl
 Kari Kärkkäinen /skl
 Markku Markkula /kok
 Olli Nepponen /kok
 Leena Rauhala /skl
 Pekka Ravi /kok
 Säte Tahvanainen /sd
 Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

Uudet hallituksen esitykset

Toinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n.ot HE 152—165/1999 vp.

Kirjalliset kysymykset

Merkitään saapuneiksi vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot KK 584, 595, 598, 611, 618, 623, 626—628, 630, 631, 633—636, 640, 641, 645—647, 651, 657, 659, 673, 689, 705/1999 vp.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi henkilöstörahas- tolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
 Hallituksen esitys HE 126/1999 vp
 Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 6/1999 vp

Toinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys laiksi Kasvinjalostus- laitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi ja laiksi kasvinjalostustoiminnan edistämises- tä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
 Hallituksen esitys HE 58/1999 vp
 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
 MmVM 11/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—6 §, johtolause ja nimike sekä
 toisen lakiehdotuksen 6, 6 a ja 7 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laiksi Energiamarkki- navirastosta

Toinen käsittely
 Hallituksen esitys HE 43/1999 vp
 Talousvaliokunnan mietintö TaVM 12/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 12. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdy-

tään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—5 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 79/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 18.

Keskustelu:

¹ **Marjatta Vehkaoja /sd:** Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 27 §:n muuttamisesta, mikä suomeksi tarkoittaa sitä, että hallitus on esittänyt sosiaali- ja terveydenhuollon perustamiskustannushankejärjestelmän muuttamista sillä tavalla, että ensimmäisessä vaiheessa siirryttäisiin soveltamaan 25 prosentin valtionosuuksia kuitenkin niin, että pienissä hankkeissa siirtymäaika olisi kaksi vuotta.

Haluan kiinnittää tässä puheenvuorossani huomiota siihen, että perustamiskustannusten valtionosuudet ovat olleet viime vuosien aikana suurten muutosten kohteena. Vuoteen 96 saakka sovellettiin näihin hankkeisiin sellaista valtionosuushaarukkaa, jossa ylin prosenttiosuus oli 70 prosenttia. Nyt nämä välivuodet on toimittu haarakalla 25—50 prosenttia, ja nyt hallituksen esityksessä tarkoitus oli siirtyä suurissa hankkeissa välittömästi ja pienissä hankkeissa pienellä viiveellä soveltamaan 25 prosentin valtionosuutta. Hallitus on kertonut, että tämä on valtionosuus uudistuksen ensimmäinen vaihe.

Valiokuntakäsittelyssä saimme tietysti lausunnon hallintovaliokunnalta ensinnäkin oman työme pohjaksi. Hallintovaliokunnan lausunto

oli tähän uudistukseen nähden erittäin kriittinen. Voi sanoa, että kohta kohdalta siinä oli kritisoitu paitsi tietysti rahojen riittävyttä noin ylisummaan eli sitä, että resurssointi perustamiskustannuksiin on jäänyt liian vähäiselle huomiolle, myös sitä, että tämän uudistuksen kaksivaiheisuuden takia eduskunnan on hyvin vaikeaa lähteä sitoutumaan siihen kakkosvaiheeseen, mitä tavallaan tämän läpi vieminen tässä jo tarkoittaisi.

Tässä kritiikin kärkenä on myös ollut se, että haluttiin saada jatkoaikaa sen näkemiseksi, mikälaisen sisällön tulevaisuudessa voivat saada perustamiskustannusten hankkeiden valtionosuudet tai ne edellytykset, joilla perustamiskustannuksiin voidaan saada valtionosuutta. Hallituksen esityksessä nimittäin todettiin muun muassa, että vain poikkeuksellisesta syystä valtionosuutta voitaisiin jatkossa saada semmoisiin hankkeisiin, joissa on kysymys vain seinien rakentamisesta. Tarkoitus on ollut siirtyä nimenomaan sellaisten toimien tukemiseen, joilla pystytään muuttamaan palvelurakennetta ja yleensäkin kehittämään kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa sekä sitä tehostamaan. Myös nimenomaan toimintatapojen uudistamista on ollut tällä uudella järjestelmällä tarkoitus tukea.

Käsittelyn kuluessa hallintovaliokunnassa kuten myös sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on kuitenkin haluttu kiinnittää huomiota siihen, että mihinkään ei ole kadonnut kunnista tarve myös fyysisiin uudistuksiin, ja tarpeeseen on tietysti monia syitä. Muutokset ovat välttämättömiä esimerkiksi väestönkasvusta, rakennusten tai laitteiden teknisestä vanhentumisesta tai muusta peruskorjaustarpeesta johtuen. Tässä tuotiin muun muassa homerakennukset esille. Tällä tavalla haluttiin huomauttaa siitä, että joka tapauksessa pitkässä juoksussa uuden systeemin ei sovi olla niin kategorinen, ettei todellakin toimintaedellytyksiä muutoinkin voitaisi rahoittaa perustamishankkeitten valtionosuuden kautta eikä ainoastaan siinä tapauksessa, että niihin ei kuulu seiniä.

Hallintovaliokunnan lausunnossa käsiteltiin hyvin perusteellisesti hallituksen esityksen vaikutuksia, ja valiokuntamme on yhtynyt siihen puoleen tässä asiassa.

Erityisen voimakkaasti tulilinjalle käsittelyn aikana kuitenkin tuli äkinäinen valtionosuusprosentin pudotus 25 prosenttiin. Tässähän nyt oli tulossa sellainen tilanne, jossa ne kunnat, joilla ennen oli ollut huomattavan paljon suurempi

valtionosuus, olisivat joutuneet äkkiseltään luopumaan tästä, ja sanotaanko, että lopputulos näytti siltä, että luopuminen olisi tapahtunut niiden kuntien hyväksi, joiden valtionosuus on koko tämän historian ajan ollut alhainen.

Tätä pidettiin erittäin kohtuuttomana. Kun tämä hanke oli jaettu kahteen osaan ja nähtiin, että tässä siirtymävaihe on, niin valiokunta hallituspuolueitten osalta täysin yksimielisesti päätyi, eri vaiheiden jälkeen tosin, sellaiseen katsantokantaan, että siirtymävaihe kokonaisuudessaan vietäisiin läpi vanhoilla eli nyt voimassa olevilla valtionosuuksilla ja siirtymäajan jälkeen voitaisiin sitten siirtyä 25 prosenttiin. Näin teimme hallituksen esityksestä poikkeavan päätöksen, joka tarkoittaa, että suuret hankkeet saisivat vuosina 2000 ja 2001 vielä nykyisen valtionosuuslainsäädännön mukaisesti valtion rahoituksen näihin hankkeisiin. Näistä suurista hankkeistahan on, kun tämä systeemi on muuttunut sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelussa, julkaisu tämmöinen voimavarapäätös, ja me lähdimme tässä valiokunnan lausumassa siitä, että kaikki voimavarapäätöksessä mainitut hankkeet vuosille 2000 ja 2001 toteutetaan siinä mainituilla kustannusarvioilla ja nykyisin voimassa olevilla valtionosuuksilla. Myös lääninhallitusten hyväksymiin pieniin hankkeisiin tulee varata riittävät voimavarat tehtyjen päätösten mukaisina. Siirtymäaikaa siis jatkettiin vielä kahdella vuodella.

Meidän päätöksemme ei ollut valiokunnassa täysin yksimielinen, vaan täällä on keskustapuolueen ja kristillisten vastalause. Vastalauseen puolustajat varmaan puhuvat itse täällä, mutta vastalauseessa lyhykäisesti ehdotettiin koko lakiehdotuksen hylkäämistä. Valiokunnan enemmistö ei halunnut kuitenkaan mennä näin pitkälle, vaikka paineet todella olivat suuret tähän suuntaan. Halusimme kuitenkin näyttää ministerille vihreää valoa ja osoittaa myötämieltä sen suhteen, että tällainen uudistus ylipäättään on mahdollinen tehdä. Halusimme tukea siinä, että on oikein arvioida asioita uudelta kantilta. Sen takia ajattelimme, että emme lähde hylyn kannalle, vaikka, niin kuin totesin, paineet siihen olivat erittäin suuret eri puolilta.

Tämä tarkoittaa sitä, että vastuu esimerkiksi siitä, että rakennukset ja yleensä perustamiskustannushankkeina toteutetut kohteet pysyvät kunnossa, on aika pitkälle kunnilla itsellään. Menneet vuodet ovat tuottaneet myös sellaista tietoa, että kunnat eivät aina ole panneet parastaan pi-

tääkseen huolta toimitiloistaan. Käyttökustannusten puolella on tapahtunut sellaisia säästöjä, jotka eivät ole olleet oikein perusteltuja. Ainakin osa perustamiskustannushankkeista on ollut tavallaan tulosta siitä, että ei ole ehkä aina ajoissa puututtu asioihin.

Pitäisimme tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukainen ratkaisu voisi tulla nyt hyväksytyksi, joka ratkaisu on siis syntynyt hallituspuolueiden yksimielisen työskentelyn tuloksena. Meillä oli sellainenkin vaihe työskentelyssä, että siirtymävaihe olisi viety läpi valtionosuushaarukalla, joka olisi toteutettu -35 prosenttia nykyisestä haarukasta. Sitähän se olisi tarkoittanut, mutta tämä ratkaisu ei sytyttänyt sillä tavalla yhtenäisesti. Se, mihin nyt päädyttiin, oli, niin kuin sanottu, sellainen ratkaisu, josta eri osapuolet pääsivät yllättävän helposti yhteisymmärrykseen, ja näin ollen siihen mahdollisuuteen hallettiin tarttua.

² **Anneli Jäätteenmäki /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Vehkaoja totesi, että valiokunnan enemmistö on halunnut näyttää vihreää valoa valtionosuuksien uudistamiselle. Minusta vihreää valoa olisi voitu näyttää sen jälkeen, jos olisi tiedetty, mitä tämän uudistuksen jälkeen tapahtuu. Käytännössähän tämä tarkoittaa vain sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon rakentamishankkeiden valtionosuuksissa suoritetaan alasajo, ilman että on katsottu, mitä seurauksia siitä on kuntalaisille ja kunnille, ja myöskin ilman että olisi asiasta neuvoteltu Kuntaliiton kanssa.

Käytännössä tämä minusta tietää sitä, että varsinkin pienissä kunnissa sosiaali- ja terveydenhuollon rakennushankkeiden toteuttaminen on todella vaikeaa, mikä merkitsee sitä, että vanhainkotien, palvelutalojen ja päiväkotien rakentaminen tulee vaikeutumaan ja tätä kautta kuntalaisten peruspalvelujen saatavuus tulee huononemaan. Olisin kyllä odottanut, että valiokunta olisi miettinyt, mitä tämä käytännössä kuntalaisille tarkoittaa eikä vain näyttänyt vihreää valoa.

³ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti valiokunnan puheenjohtajalle olisi voinut antaa ensin vastauspuheenvuoron, mutta kun sen sain, niin totean, että ed. Jäätteenmäki on kyllä mielestäni ymmärtänyt väärin, mitä valiokunta on tehnyt. Me olemme käytännössä siirtäneet tämän hank-

keen voimaantuloa ja saaneet lisäaikaa sen suunnittelulle. Tämä on erittäin tärkeä tulos. Olemme kuunnelleet juuri kuntia ja kuntien toiveita. Nythän tämä on esitetty tulemaan voimaan vasta vuonna 2002, ja kun on tarkoitus sitä ennen koko järjestelmä uusia, niin nyt sitä ongelmaa, jonka ensimmäisen vaiheen toteuttaminen olisi aiheuttanut, ei tule. Tietysti suuri ongelma tulevaisuudessa on se, mistä ed. Jätteenmäki puhui, onko kunnilla riittävästi rahaa toteuttaa palvelurakenteen kehittämistä, peruskorjaamista ja myös uusien rakennusten tekemistä, koska kyllähän niitäkin jatkossa tarvitaan.

Me nimenomaan tulevaisuuden järjestelmästä poistimme sen rajoituksen, että jatkossa vain poikkeuksellisesti voitaisiin rakennuksiin ja investointeihin näitä rahoja käyttää. Mutta kyllä sanon, että tietysti hallituksella ja hallituspuolueilla on vielä paljon tehtävää, jotta saisimme turvaksi tulevaisuudessa nämä asiat. Mutta ensi ja seuraava vuosi on nyt turvattu tällä ratkaisulla.

4 Marjatta Vehkaoja /sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä jatkoajalla olemme tietysti halunneet rauhoittaa myös pysyväksi järjestelyksi tarkoitettujen uudistuksen valmistelun. Olemme myös halunneet viitata siihen, että ei ole mitään sellaista syytä tuotu esiin, minkä takia juuri sosiaali- ja terveydenhuollon tulisi ensimmäisenä muuttaa perustamiskustannusten valtionosuusjärjestelmää. Hankkeitaan on muutenkin vireillä, muillakin osa-alueilla, muun muassa opetuksessa. Tiedätte varsin hyvin, mitä budjettikirjassa lukee. Siellä lukee, että "selvitetään". Tarkoitus olisi nyt, että saisimme tärkeimmät, suurimmat alat myös yhteiseen pohdintaan tältä kannalta katsottuna, jotta se, mitä yhdessä päättämme tehdä näissä asioissa, olisi sillä tavoin kestävä, että eri toimialoja myös tässä suhteessa kohdeltaisiin yhdenvertaisella tavalla.

Puheenvuorossani halusin itsekin alleviivata sitä, että muutokset ovat viime aikoina olleet niin rajuja, että siirtymäaikaa on syytä pidentää. Vuonna 95 oli siis vielä kuntia, jotka saivat 70 prosenttia valtionosuutta perustamiskustannushankkeisiinsa, ja heidän olisi nyt välittömästi pitänyt tyytyä 25 prosenttiin. Kyllä mielestäni on ihan tärkeää, että tilanne nyt rauhoitetaan ja katsotaan yhdessä, mikä pysyvä järjestely saadaan aikaan.

5 Anneli Jätteenmäki /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on erinomainen asia, että jatkoaikaa on saatu, ettei uusi järjestelmä astu heti voimaan, mutta kritisoin sitä, että valiokunta on kuitenkin hyväksynyt sen, (Ed. Stenius-Kaukonen: Keskustakin hyväksyi sen!) että valmistelua jatketaan ja jatkoaika on annettu ilman, että tiedämme, millaiseksi järjestelmä tulee tulevaisuudessa muuttumaan. Olisin toivonut, että olisi mietitty ja jatko valmisteltu (Ed. Stenius-Kaukonen: Näinhän on tarkoitus tehdä!) ennen kuin eduskunta ja valiokunta antavat luvan, voisi sanoa, valtionapujen alasajoon.

6 Reijo Laitinen /sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ole sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsen, mutta tässä yhteydessä on pakko todeta se, että valiokunta on tehnyt hyvää työtä. Jatkovalmisteluhan tapahtuu nyt tämän kahden vuoden aikana, ed. Jätteenmäki, ja asia tulee meille uudelleen eduskuntaan käsittelyyn sen valmistelun pohjalta. Käytännössä tämä tietenkin merkitsee sitä, että pääsemme voimakkaammin muun muassa valiokunnan ohjauksen kautta puuttumaan valmisteluun.

Näen asian positiivisena myös Keski-Suomen näkövinkkelistä — ed. Kankaanniemi, tämä täytyisi myös huomioida. Tämä nimittäin antaa mahdollisuuden siihen, että Keski-Suomen sairaanhoitopiirin neljännen vaiheen laajennus toteutetaan.

7 Antti Rantakangas /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka hallituspuolueitten taholta on kovin kauniisti pyritty perustelevaan valiokunnan mietintöä, niin kyllähän tosiasia kuitenkin on, että tämä on merkittävä linjapäätös, joka heikentää erityisesti pienten kuntien mahdollisuuksia toteuttaa sosiaali- ja terveys-toimen hankkeita. Täällä todetaan hyvin selvästi, että jatkossa kehittämisrahoitus tulisi erityisesti alueellisesti ja valtakunnallisesti merkittävien hankkeitten toteuttamiseen. Tämähän sulkee automaattisesti pois pienten kuntien vanhainkoti- peruskorjaukset, terveysasemien peruskorjaukset jne. ja tulee sillä tavalla heikentämään maaseudun palveluvarustusta entisestään. Eli tämä on johdonmukainen jatke hallituksen politiikalle, yksi osa sitä, vaikka kuinka kauniiksi tämä yritetään muotoilla.

8 Toimi Kankaanniemi /skl (vastauspuheen-vuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin hämmästyttäviä nämä vasemmalta kuuluvat selittelyt asialle. Tässä nyt ollaan valmiita, vaikkakin pikkuisen siirtämällä, kuitenkin lyömään lukkoon tämä laki, hallituksen todella huono esitys, joka on osa kokonaisuutta, osa valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta, jonka etenemisestä emme tiedä. Nyt eduskunta on valmis lyömään kantansa tältä osin lukkoon erittäin epäoikeudenmukaisella tavalla. Posio ja Kauniainen saavat saman valtionosuuden esimerkiksi vanhustenhuollon hankkeisiin tämän eduskunnan tahdon mukaisesti, jos se tällaisenaan menee läpi.

Ed. Laitinen, tämä ei ole Keski-Suomenkaan kuntien edun mukainen. (Ed. Laitinen: Kyllä vain sattuu olemaan!)

9 Niilo Keränen /kesk: Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esitys on ensimmäinen vaihe uudistuksessa, jota hallitus suunnittelee sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien perustamiskustannuksiin.

Uudistuksen perimmäinen tarkoitus on ilmaista lakiehdotuksen perusteluissa: Vuoteen 2003 mennessä periaatteessa lopetetaan perustamiskustannusten valtionosuudet. Tätä tosiasiaa ei muuta miksikään hallituksen ilmaisema varuma: "Poikkeuksellisesti voidaan tukea myös rakennushankkeita silloin, kun hankkeella on yhteys kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnalliseen kehittämiseen."

Lipposen toisen hallituksen ohjelmassa on nimittäin todettu: "Kuntien valtionosuusjärjestelmää tarkistetaan vuoteen 2002 mennessä lisäten järjestelmän kannustavuutta ja kuntien erilaisen palvelutarpeen ja -rakenteen sekä kustannusrakenteen huomioonottamista. Valtionosuusjärjestelmää tarkistettaessa tulee mahdollistaa myös palvelurakenteen ja tuotantotapojen vaihtoehtoja sekä ottaa huomioon porrastus." — huom. porrastus — "tekijöitä kuten haja-asutus, saaristo- ja kieliolosuhteet." Hallitusohjelmassa ei erikseen mainita mitään investointien valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta, ja edellä lukemani hallitusohjelman kohta viittasi siihen, että kuntien erilaisia olosuhteita aiotaan ottaa entistä paremmin huomioon. Kuitenkin nyt esillä oleva lakiehdotus nimenomaan ehdottaa kuntien investointien valtionosuuden tasapäästämistä niin, että aluksi siirtymäaika lukuun ottamatta ne pienenisivät

25 prosenttiin, ja kuten edellä totesin, myöhemmin poistuisivat kokonaan.

Mainittu hallitusohjelman kohta antaa kuitenkin ymmärtää, että kokonaisuudistus on tulossa. Siltä näkökannalta ajatellen on omituista, että nyt tehdään etukäteen pieni erikoisuudistus investointien kohdalla.

Edelleen hallitus perustelee investointien valtionosuuksien kokonaisuudistusta: " - - käytettäviä voimavaroja suunnataan perustamishankkeiden sijasta - - kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan kehittämistä ja tehostamista sekä toimintatapojen uudistamista ja esimerkiksi henkilöstön ammatillista osaamista tukevien, kunnallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti merkittävien hankkeiden toteuttamiseen."

Lainmuutosehdotus merkitsee siis sitä, että aiempi kunnan verotulojen tasosta riippuen 25—50 prosentin perustamiskustannusten valtionosuus putoaa ensin 25 prosenttiin ja ilmeisesti toisessa vaihteessa poistuu kokonaan. Paremman verotason kunnissa putoamista siis ei tapahdu ensi vuosina eli esitetyn lain voimassaolon ensimmäisinä vuosina. Huomattakoon myös, että laissa ei ole mitään päättymispäivää, vaan se on voimassa toistaiseksi, vaikka puhutaan ensimmäisestä vaiheesta. Lakimuutokseen sisältyy siirtymäaika vuosille 2000 ja 2001. Vahvistettavien pienten hankkeitten osalta valtionosuudet pysyisivät nykyisellään.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta todellakin, kuten edellä kuulumme, on tehnyt muutosesityksen, jossa siirtymäaika ehdotetaan pidennettäväksi vielä kahdella vuodella, mutta valiokunnan enemmistö on kuitenkin valmis hyväksymään lain muutoin, vaikka minun mielestäni se on selvästi edellä siteeratun hallitusohjelman porrastuslausuman vastainen. Valiokunnan enemmistö päätyi mietintönsä kannanottoihin erityisesti, kun tulivat pohdittavaksi lähivuosien suuret hankkeet. Oli todella merkillepantavaa, että valiokunnassa eräät hallituspuolueitten edustajat havahtuivat huomaamaan, että tietyt suuret hankkeet ovat jäämässä pienemmälle valtionosuudelle, jolloin alkoi tapahtua tarkoitushakuisia kotiinpäinvetämistä, vaikka kyseessä pitäisi olla valtakunnallinen, kuntia tasapuolisesti kohteleva asia, riippumatta siitä, mitä hankkeita juuri tällä hetkellä missäkin kunnassa sattuu olemaan vireillä.

Hallitusryhmät myös saivat jostain päähänsä, että valtion kirstusta on löydettävissä kahdelle

seuraavalle vuodelle ylimääräiset 15 miljoonaa markkaa investointeihin, jolloin nämä yksittäiset suuret hankkeet voitaisiin toteuttaa pienten hankkeitten rahoitusta vaarantamatta. Sikäli ihan hyvä tarkoitus. Luulisin kuitenkin, että lisäraha jää haaveeksi, jos vähänkin tietää valtiovarainministeriön kitsaudesta.

Arvoisa puhemies! Jatkossa, kun perustamiskustannuksille valtionosuus jää ensin pienemmäksi ja sitten loppuu, pienillä ja köyhillä kunnilla ei todella ole varaa mihinkään suurempiin hankkeisiin. Kuitenkin myös pienten kuntien terveyskeskukset ja neuvolat ja päiväkodit lahoavat. Niitä pitää uudistaa, peruskorjata taikka uudisrakentaa. Kun koko kunnan vuosibudjetti voi olla, niin kuin tiedämme, 100 miljoonan markan luokkaa, miten siitä irrotat 10—15 miljoonaa, jolla ei vielä kummoistakaan rakennusta saada? Edelleenkin kaikki kunnat ovat osallisina myös pakollisissa sairaanhoitopiireissä ja erityishuoltopiireissä, joilla on jatkuvasti peruskorjausta ja saneerausta ja kalliiden laitteiden hankintoja. Kaikista niistä lankeaa jatkossa lyhentämätön lasku jäsenkunnille.

Uudistuksen edetessä, jos se etenee, puristus kohdistuu myös isoihin kuntiin, isoihin kaupunkeihin, väestökeskuksiin, muuttovoittoalueelle. Täällä ja siellä aivan varmasti tarvitaan uusia päiväkotitiloja. Pitää saneerata erikoissairaanhoidon hylkäämiä vanhoja rakennuksia sosiaali- ja terveydenhuollon lisätarpeisiin, rakentaa palveluasuntoja jne. Kun tällaiseen ei tule erityistä perustamiskustannusrahaa, se on otettava sosiaali- ja terveydenhuollon muusta toiminnasta. Näin ollen esitys ja koko uudistus toimii täysin päinvastoin kuin sen on tarkoitettu toimivan. Muusta toiminnasta ja toimintojen kehittämisestä on nipistettävä, jotta pakolliset saneeraushankkeet tai isommat hankkeet voitaisiin tehdä. Jos hallitus toimisi johdonmukaisesti, nyt leikattavien perustamiskustannusten valtionosuuksien sijasta tulisi todellakin talousarvioehdotuksessa heti näkyä panostus toiminnalliseen kehittämiseen.

Edelleen, arvoisa puhemies, kyseessä on sen verran merkittävä kuntia koskeva hanke, että hallitusta on hyvinkin syytä moittia siitä, että uudistuksesta ei ole neuvoteltu kuntien edustajien kanssa. Kun sosiaali- ja terveysministeriö kävi Kuntaliiton kanssa neuvottelut vuoden 2000 budjetista sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuslain 32 §:n mukaisesti, investointien val-

tionosuudet eivät olleet millään tavalla esillä. Tässä voidaan kysyä, jätettiinkö tämä asia tahallaan ottamatta esille, koska kuntien kanta uudistukseen oli kyllä ennalta arvattavissa.

Edelleen on syytä muistaa, että hallintovaliokunta antoi, kuten ed. Vehkaoja äsken totesi, asiasta sosiaali- ja terveysvaliokunnalle yksimielisen lausunnon, jossa se suhtautui uudistukseen hyvin kriittisesti (Ed. Stenius-Kaukonen: Kaikki on otettu huomioon, mitä siellä on esitetty!) ja totesi muun muassa, ed. Stenius-Kaukonen: "Valiokunta pitää välttämättömänä, että perustamiskustannusten valtionosuusjärjestelmän mahdolliset muutosesitykset valmistellaan perusteellisesti ja ensisijaisesti valtionosuusjärjestelmän laajemman uudistuksen valmistelun yhteydessä osana valtionosuusjärjestelmän kokonaisuutta."

Näillä perusteilla, arvoisa puhemies, uudistusta ei tällä tavalla pidä tehdä, vaan porrastus erilaisten kuntien välillä tulee edelleenkin huomioida. Hallituksen esitystä ei tule hyväksyä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan muutosehdotus on todellakin, kuten edellä keskustelussa jo tuli ilmi, selvästi parannus. Kuntien kannalta se on selvästi parempi, koska se asiallisesti ottaen lykkää uudistuksen voimaantuloa. Jatkovalmistelu-aika on toki hyvä, mutta ei eduskunta eikä sosiaali- ja terveysvaliokunta todennäköisesti pääse ministeriön suorittamaan valmisteluun millään tavalla vaikuttamaan. Kuitenkin korjatunkin ehdotuksen mukaan hallituksen esityksen perusteet säilyvät ja uudistus on edelleen hallitusohjelman vastainen, koska se tätä erilaisuutta ei huomioi. Näin ollen keskustan ryhmä ei ole edelleenkaan hyväksymässä valiokunnankaan ehdottamaa muuttoa, vaan tulemme esittämään lakiehdotuksen hylkäämistä.

¹⁰ **Timo Ihamäki /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Keräselle haluan todeta, että tämä ei ole säästölaki, vaan järjestelmänuudistamislaki. Jatkossa perustamiskustannushankkeisiin suunnatut valtionosuudet käytetään niin sanottuihin pieniin hankkeisiin. Pidennetty siirtymäaika, jonka valiokunta sai aikaan, antaa lisää rahaa 15 miljoonaa markkaa, ja se on löydettävissä lisäyksenä valtionosuusraamiin sosiaali- ja terveysministeriön menokohdalla. Itse asiassa siis sosiaali- ja terveysministeriön kehitys kasvaa tällä summalla.

¹¹ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täysin ällikällä lyöty kuultuani ed. Keräsen puheenvuoron ottaen huomioon sen keskustelun, jota valiokunnassa tämän asian yhteydessä käytiin. Hän lainasi hallintovaliokunnan lausuntoa. Käsitykseni mukaan valiokunnan päätös on tehty juuri hallintovaliokunnan lausunnon perusteella, ja varmuuden vahvistamiseksi valiokunta toteaa: "Sosiaali- ja terveysvaliokunta viittaa mainitussa lausunnossa" — siis hallintovaliokunnan lausunnossa — "esitettyihin näkökohtiin ja korostaa erityisesti lausunnon sitä osaa, jossa viitataan hallintovaliokunnalle annettuun selvitykseen kuntien valtionosuusjärjestelmän toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta." En lue tätä kokonaan. Toivon, että ed. Keränen vielä kerran lukee meidän valiokuntamme oman mietinnön.

Syytitte, että tässä olisi suuriin hankkeisiin pantu pienten kustannuksella. Päinvastoin, koko huoli lähti pienten kuntien mahdollisuudesta toteuttaa hankkeita ja myöskin pienen kunnan mahdollisuudesta toteuttaa suuri hanke. Ed. Keränen on mielestäni kääntänyt kaikki ne asiat aivan ylösalaisin, mistä syystä ja miten valiokunta on tämän esityksen tehnyt. Juuri on ajateltu pieniä ja syrjäseutujen kuntia, vähävaraisia kuntia. Totta kai, että jatkossa kunnat pystyvät lakisäätöiset velvollisuutensa hoitamaan, edellyttää, että niillä on riittävästi määrärahoja, ja sen valiokunta on myöskin lausunnossaan sanonut. Vaatii tietysti vielä paljon työtä, että uudesta järjestelmästä tulee sellainen, että se vastaa näihin tavoitteisiin.

¹² **Marjatta Vehkaoja /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Minun on myös pakko tiedustella ed. Keräseltä, olisiko hän pitänyt oikeampana sitä, että valtionosuus olisi saman tien heti alennettu vain niiltä kunnilta, jotka ovat kaikkein heikoimpia kantokyvyltään. Sitähän hänen puheenvuoronsa tarkoitti. Nimenomaan valiokunnassa nähtiin, että näin radikaali ja äkkinäinen muutos on mahdoton viedä läpi. Me pystyimme rautalangasta vääntämään, mitä se esimerkiksi tarkoitti jonkin keskisuomalaisen kunnankin kohdalla. Sitä paitsi vielä saatujen tietojen mukaan koko hankkeen läpivieminen siinä kunnassa olisi vaarantunut, jos sen valtionosuus olisi äkisti pudonnut puoleen siitä, mitä nykyisin voimassa olevalla lainsäädännöllä olisi ollut mahdollisuutta saada.

Haluan tuoda esille myöskin sen todellisen yrityksen, joka meillä oli, tehdä ratkaisu ilman, että penniäkään lisärahaa olisi kulunut. Siihen ei vain saatu riittävästi myötämieltä. Nimittäin itse olen toiminut hallinnossa sen verran, että jos minulle olisi sanottu, että pitää saada näin ja näin monta hanketta sisään, mutta rahaa on näin ja näin paljon vähemmän kuin luultiin olevan, niin totta ihmeessä ensimmäinen ehdotukseni päättäjille olisi ollut se, että lasku ja kärsimys olisi pantu tasan kaikkien hakijoiden kesken, jolloin olisi vähennetty kaikilta 35 prosenttia siitä valtionosuudesta, johon ne olisivat nykyisen valtionosuuslainsäädännön perusteella olleet oikeutetut. Ihmettelen suorastaan, että tällaista laskelmaa ei lähtökohtaisesti STM:n puolelta ollut tehty, mutta mehän saimme tämän laskelman, kun me pyysimme sitä. Me olimme yrittämässä tehdä todellakin sellaista ratkaisua, mikä ei olisi maksanut yhtään mitään, mutta ikävä kyllä, sitä ei saatu aikaan luultavasti siitä syystä, että siellä olisi menettänyt sellainenkin kunta, joka ei hallituksen esityksessä olisi menettänyt mitään.

¹³ **Matti Kangas /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on arvosteltu näitä investointien määrärahoja. Toteaisin, että kun sairaanhoitopiirit investoivat, silloinhan se koskee vähän parempia kuntia ja vähän huonompia kuntia, ja apu tulee molemmille. Esimerkiksi Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ravitsemuskeskuksen ja päiväkirurgian rakentaminen koskee kaikkia Keski-Suomen kuntia, ja siellä on hyvinkin huonosti menestyviä kuntia. Olen sitä mieltä, että se pitää toteuttaa, ja siinä on muun muassa säästö arvioitu vuositasolla noin 6 miljoonaa markkaa, niin että pitkässä juoksussa se tuo tuloja köyhille kunnille.

¹⁴ **Pekka Nousiainen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauksena ed. Stenius-Kaukoselle myöskin hallintovaliokunnan suorittamasta käsittelystä. Hallintovaliokunta paneutui asiaan hyvin suurella huolella ja vakavuudella ja totesi vireillä olevien valtionosuushankkeiden suuren määrän sosiaali- ja terveystoimen puolella ja sen, että hankkeisiin on voitu valtionosuutta myöntää vain noin kolmannekseen eli hankkeita on erittäin paljon vireillä. Samoin lakiehdotus vaikuttaa kuntien talouteen hyvin ratkaisevasti. On todettu kuntien taloudellinen vaikeus erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomessa, ja siinä

mielessä valiokunta päätyikin lausunnossaan toteamaan, että se pitää välttämättömänä, että perustamiskustannusten valtionosuusjärjestelmän mahdolliset muutosesitykset valmistellaan muun muassa tulevassa valtionosuusjärjestelmän laajemmassa uudistamishankkeessa. Eli hallintovaliokunta halusi luoda sosiaali- ja terveysvaliokunnalle perustelut, jotta valiokunta olisi voinut valmistella hylkäävän mietinnön. Hallintovaliokunnan kanta oli täysin yksimielinen tietoisena kuntien tilanteesta ja hankkeiden suuresta määrästä.

¹⁵ **Niilo Keränen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani nimenomaan totesin, että valiokunnan sorvaama ehdotus oli todellakin parempi kuin hallituksen esitys. Se tosiasia ei kuitenkaan poista sitä, että tämä hyväksyy tämän periaatteen, millä valtionosuusuudistus investointeihin tehdään.

Ed. Ihamäelle toteaisin, että jos kysymyksessä ei ole säästölaki, niin kuin tämän ei pitäisi olla, niin jos jostakin valtionosuuksia otetaan pois, niin jonkin ne rahat menevät. Menevätkö ne tasapuolisesti, se on eri kysymys.

Ed. Vehkaoja, valiokuntamme puheenjohtaja, on siinä mielessä ihan oikeassa, että valtionosuuksia ei suinkaan pitäisi heti olla alentamassa. Tässä mielessä todellakin valiokunnan ehdotus on hallituksen esitystä parempi, mutta meidän ehdotuksemme, että lakiehdotus hylätään, on vielä parempi.

¹⁶ **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas**: Arvoisa puhemies! Ed. Keränen, tähän tiedätte aivan hyvin, että käytännössä tämä laki ei tule koskaan voimaan, kun sen voimaantulo on siirretty vuoteen 2002. (Eduskunnasta: Eikö sitä tule koskaan?) — Vuonna 2002 tulee voimaan, mutta sitä ennen on tarkoitus antaa uusi laki siitä, millä tavalla tätä järjestelmää kehitetään. — On sanottu, että se tulee jo ensi vuoden alussa, ja nyt juuri on saatu lisää aikaa sen valmistelulle. Käsitykseni mukaan myöskin keskusta oli valmis siihen, että järjestelmää uudistetaan niin, että palvelurakenteen kehittämiseen annetaan valtionosuutta eikä vain investointeihin — tietysti meillä on käyttökustannuksiin erikseen valtionosuus. Siis katsotaan kokonaisuutena järjestelmän kehittämistä.

Sehän on tietysti selvä, että jos kokonaisuudessaan ei ole riittävästi määrärahoja kunnille

hoitaa lakisääteisiä tehtäviä, niin silloin uusia järjestelmiä ei tule toimimaan. Tässä meillä on todella kova työ, ja miten siinä menestymme, jää nähtäväksi. Mutta silloin olisi toivonut, että keskusta on tukemassa sitä työtä, että kunnille olisi mahdollista hoitaa lakisääteisiä tehtäviä, peruspalveluja ja nimenomaan perusoikeuksia perustuslain mukaisesti. Olisi toivonut, että keskusta olisi ollut tukemassa tätä eikä niin kuin nyt selkeästi asettuisi vastaan.

En usko, että niitä tavoitteita, joista käsitykseni mukaan oltiin hyvin pitkällekin yksimielisiä, saadaan tällä vietyä eteenpäin. En suinkaan halua sanoa, että kaikki asiat ovat nyt hyvin. Näin en ole sanonut, mutta käytännössä tämän lain voimaantumisen lykkäämisellä kahdella vuodella ja pienten hankkeiden osalta vielä sillä, että noudatetaan vanhaa järjestelmää vuonna 2002 ja 2003, aivan niin kuin hallintovaliokunta esitti, on nyt kuitenkin turvattu tämä siirtymävaihe ja saatu aikaan uuden järjestelmän kehittäminen eikä pantu kuntia sellaiseen tilanteeseen, että rahat loppuvat yhtäkkiä. On selvä, että kunnilla on paljon kehittämishankkeita vireillä, sellaisiakin, joihin olisi tarpeellista saada tukea. Ne eivät ole saaneet ennenkaan eivätkä varmasti tulevaisuudessakaan saa tukea kaikkeen siihen, mihin haluaisivat. Mutta on hyvä, että järjestelmää tullaan kehittämään.

Itse olen mukana Terveydenhuolto 2000 -projektin alueellisessa työryhmässä, jossa on miljoonapiiri elikkä viisi sairaanhoitopiiriä: Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ja sitten siitä etelään, Hämeeseen ja pohjoiseen Pohjanmaalle. Tämä sosiaali- ja terveysministeriön käynnistämä hanke, jota myöskin on päätetty ainakin tällä meidän alueellamme viedä eteenpäin niin, että jokainen sairaanhoitopiiri sitten itse suunnittelee oman alueensa osalta, miten tehdään, jos se todella toteutuu, niin kuin monessa paikassa on suunniteltu, ja riittävät määrärahat ei vain valtion toimesta vaan myöskin kuntien toimesta osoitetaan, niin mielestäni se luo hyvän pohjan palvelurakenteen kehittämiseksi nimenomaan ihmisten toiveiden mukaisesti.

Uskon vakaasti siihen, että yleensä ihmiset haluaisivat, sairast, vajaakuntoiset kansalaiset, joita on valitettavan paljon tässäkin maassa, elää sairauksineen ja vammoineen kotona mahdollisimman täysipainoista elämää. Kun he saavat siihen tukea, niin he pystyvät elämään omassa kodissaan, ja kun kotona ei pärjää, niin pärjättäisiin

avopalvelujen avulla, lyhytaikaisen laitoshoidon avulla. Tästä olen kyllä hyvin vakuuttunut, että tämä näkemys ylittää puoluerajat, että kotona asuminen olisi paras vaihtoehto, ja myöskin vanhuksille. He haluaisivat mieluummin asua kotona. Tällä en tarkoita sitä, ettei pitäisi olla laitoksia ja laitospaikkoja. Luulen, että tulevaisuudessa niitä tarvitaan vielä monessa paikassa enemmän ottaen huomioon ikärakenteen ja väestön vanhenemisen.

Mutta koko palvelurakenteen kehittäminen siihen suuntaan todella, että kotona asumista tuetaan takaamalla kotiin riittävät palvelut ja riittävät avohuoltopalvelut, on semmoinen linja, joka vastaa ihmisten toiveita ja joka myöskin kaupapäällisinä tuo tehokkaampia ja halvempia tapoja järjestää asioita. En sano, että se tuo kustannussäästöä, koska, kuten viittasin, väestön ikärakenteen vanheneminen johtaa siihen, että väistämättä tarvitaan lisää menoja sosiaali- ja terveydenhuoltoon tulevaisuudessa. Jotta tämä on mahdollista, niin silloin myöskin valtionosuuslainsäädäntö kokonaisuudessaan pitää uusia niin, että se tukee tätä toimintatapaa.

Tämä on asia, josta me voisimme esitelmöidä pitkäänkin, mutta koska ed. Ihamäki odottaa puheenvuoroa ja ajattelin sen verran olla kohtelias, että vielä ainakin seuraava puhuja saa puheenvuoron, niin en jatka tästä pidemmälle. Yksimielisesti hyväksyimme sen, että järjestelmää voidaan kehittää. Riittävien määrärahojen takaaminen tulevaisuudessa on mielestäni meidän yhteinen asiamme, ja toivon, että keskusta tulee siihen mukaan turvaamaan ja varmistamaan, että kansalaiset saavat tarvitsemansa palvelut myöskin pienissä syrjäisissä kunnissa, eikä asetu sitä vastustamaan.

¹⁷ **Päivi Räsänen /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kun ed. Stenius-Kaukonen sanoi, että tämä laki lykättiin niin pitkälle, että se ei koskaan tule voimaan, niin ihmettelen vain sitä, miksei lakia olisi sitten voitu saman tien hylätä, niin kuin oppositio esitti. (Ed. Stenius-Kaukonen: Te tiedätte sen, miksi!) — Ed. Stenius-Kaukosella oli erinomaisia perusteluja ja tavoitteita, joita toitte tässä puheenvuorossa esiin ja joista olen aivan samaa mieltä kansanne. Mielestäni vain näiden perustelujen pohjalta olisi ollut todellakin johdonmukaisempaa yhtyä oppositio hylkäysesitykseen.

Sinänsä arvostan sitä, että valiokunnan hallituspuolueiden edustajat ja erityisesti puheenjohtaja, ed. Vehkaoja, ottivat määrätietoiseksi tavoitteekseen torjua esityksen erityisesti lähivuosille aiheuttamat haitat, enkä epäile edes heidän motiiviansa vilpittömyyttä tässä suhteessa. Pidän kuitenkin valiokunnan enemmistön hyväksymän esityksen suurimpana ongelmana sitä viestiä, sitä signaalia, jonka se antaa tulevien esitysten suuntaviivaksi ja pohjaksi, sekä ennen kaikkea prosenttihaarukan poistumista, jossa huomioitiin kuntien taloudellinen tila. (Ed. Stenius-Kaukonen: Te hyväksyitte perustelut yhdessä!)

¹⁸ **Toimi Kankaanniemi /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kertaakaan en ole runsaan 12 vuoden aikana kuullut sellaista lakia täällä käsiteltävän, joka ei tule koskaan voimaan. Nyt senkin kuulin. Tämä on historiallinen tapahtuma, joka on syytä varmasti merkitä kaikkialla tiedoksi. (Naurua)

Arvoisa puhemies! Tosin sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön lopussa on voimaantulosäännös, joka alkaa näin: "Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2002." Ed. Stenius-Kaukosen pitäisi tehdä kyllä toiseen käsittelyyn esitys, että tämä muutettaisiin muotoon, että tämä laki ei tule voimaan koskaan (Naurua), jos kerran näin johdonmukaisia ollaan.

Mutta vakavaan asiaan. On kysymys todella niin merkittävästä linjavälinnasta, että harvoin teemme tällaisella valmistelulla tällaista linjan valintaa. Tämä on pieni osa kuntien valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistusta, josta eduskunta ei ole penninkään edestä vielä keskustellut eikä saanut siitä minkäänlaista selvitystä. Nyt se olisi valmis lyömään lukkoon tällaisen osan siitä, joka kuitenkin koskettaa vanhustenhuoltoa, lapsia ja sairaita aivan konkreettisesti ja kuntien rankkaa eriarvoisuutta lisäävällä tavalla. Minä en ymmärrä. Toivon tietysti sydämestäni, että laki ei tule koskaan voimaan. Mutta silloin loogista olisi, ed. Stenius-Kaukonen, että laki hylättäisiin.

¹⁹ **Juha Rehula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jos tämä maa olisi valmiiksi rakennettu tai jos meidän peruspalvelujemme perusinfra olisi kunnossa, keskustan äänenpainot asiassa varmaan olisivat toisenlaisia. Raha on se avainasia. Meidän esityksemme pitää-

si nykyisen järjestelmän voimassa. Ne hankkeet, jotka ovat läänien suunnitelmissa, jotka on voimavarapäätöksissä hyväksytyt ja vahvistettu, toteutuisivat tällä normaalilla aikataululla, joka suunnittelussa on menossa.

Hallituspuolueiden kilvan kehuma ja ed. Stenius-Kaukosen viimeksi kehuma esitys aikaansaa esimerkiksi sen, että mitä sitten niille hankkeille tapahtuu, joiden hankesuunnitelmia pitäisi hyvää vauhtia alkaa viedä eteenpäin, jotka tämän lain — joka ei siis koskaan ole tulossa voimaan — voimaan tullessa tulevat täytäntöön. Mitäs niille hankkeille tehdään? Nyt, kun voimaantulosäännös, sinänsä positiivinen asia, on tässä muodossaan, tulee ruuhka siitä, että lobbaamisen kautta pyritään saamaan mahdollisimman paljon hankkeita nyky-lainsäädännön piiriin, nykyvaltionosuusjärjestelmän piiriin. Näillä perusteilla ei lähivuosia voi missään tapauksessa pitää hyvinä.

Totean uudemman kerran, että perusongelma on raha, sen myönsi ed. Stenius-Kaukonenkin äsken. Minusta keskusta on ollut täysin johdonmukainen siinä, kun olemme vaatineet kunnille lisää rahaa ja varsinkin vaikeuksissa oleville kunnille.

²⁰ **Hannu Aho /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt minusta kannattaa olla vähän tarkempi käsityksissä, tuli laki voimaan tai ei. Minusta ne ovat kaksi eri asiaa, mutta kuitenkin samaan rahaan ne tulevat. Kyllä kunnilla pitää olla mahdollisuuksia hoitaa perusasiat terveydenhuollossa, vanhustenhoidossa ym., mutta tulee myös olla investointeihin mahdollisuus. Siinä mielessä näkisin, että valiokunnan esitys tekee linjaratkaisun siitä, että pitää lähteä pienentämään sitä rahamäärää, jota tulevaisuudessa annetaan myös investoinneille. Tässä on kaksi selkeää esitystä. Voin vakuuttaa, että keskusta on niiden esitysten takana, joilla huolehditaan kuntien voimavaroista sekä ylläpitää että investoida näitä palveluita.

²¹ **Eero Akaan-Penttilä /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siltä osin kuin kuulin ed. Stenius-Kaukosen puheenvuoron, sitä oli virkistävää kuunnella. Vähän jäin miettimään näitä epäileviä tuomaita sikäli, että kyseessä on

kokonaisuudistus, ja ne, jotka uudistuksia vastustavat, ovat yleensä aina jälkijunassa. Ne suuret periaatteet on erittäin hyvin sanottu valiokunnan kannanotossa, ja suurin osa edustajista, jotka nyt käyttivät puheenvuoroja, eivät valiokuntakeskustelussa olleet tekstistä millään lailla huolissaan.

Jää kyllä miettimään, että jos vastustetaan sitä, että investointeja seiniin halutaan pienentää, ja sen sijaan investoidaan enemmän osaamiseen ja sitä kautta tietotaitoon, henkilökuntaan, kehittämiseen ja toimintojen tehostamiseen, niin minusta ne ovat erityisen oikeita asioita. Mikäli nyt oikein olen esimerkiksi valiokunnan yleisen mielipiteen ymmärtänyt, niin kukaan ei siellä ole toivonut sellaista lakimuutosta, joka vaikeuttaa sairaiden hoitoa, vaan pikemminkin tarkoitus on parantaa sitä ja suunnata resurssit oikeisiin kohteisiin.

²² **Marjatta Stenius-Kaukonen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuleeko laki voimaan vai ei, se jää tietysti nähtäväksi. Mutta tarkoitushan on antaa uusi laki sitä ennen ja saada se voimaan.

Siihen huoleen, jonka keskustan edustajat ovat tuoneet esille, että ratkaisevaa on se, onko rahaa riittävästi: tämä on tietysti peruskysymys. Käytännössä on nyt tehty juuri se, mitä kuntien taholta on toivottu. (Ed. Pekkarinen: Eikä pidä paikkaansa!) — Se pitää paikkansa, ed. Pekkarinen! Minä toivon, että te keskustellette keskenänne ryhmässä ja sanotte rehellisesti sen, mitä mieltä tästä todella olette. Olisi kuvitellut, että asiasta olisi tullut positiivinen päätös, koska valiokunnan tekemä muutos oli merkittävä, merkittävä aikaansaannos, jonka valiokunta teki. (Ed. Pekkarinen: Varsinainen jonglööri!)

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

5) Hallituksen esitys laiksi nimikirjalain 4 ja 9 §:n muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 113/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 7/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

6) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 131/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö
MmVM 12/1999 vp
Lakialoite LA 149/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

7) Hallituksen esitys laiksi lähetetyistä työntekijöistä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 138/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 7/1999 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.01.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio

